

اسب دوانی و نیراند

در شماره پیش حکم قمار از دیدگاه فقه اسلامی مورد بررسی قرار گرفت اکنون برای روشن شدن این موضوع که اسلام نه تنها مخالف تفریحات سالم و سرگرمیهای مفید و سازنده نبوده و نیست، بلکه خود طراح و مشوق آنها میباشد، موضوع دیگری را که در فقه اسلامی مورد بحث کافی واقع شده است مورد مطالعه قرار میدهیم و آن موضوع «سبق و رمایه» است.

اسلام با تشریح قانون «سبق و رمایه» خلانی را که در اجتماع مسلمانان از نظر تفریحات سالم بچشم میخورد از میان برده و بوسیله آن، نوع ورزشهای صحیح و معقول را نشان داده است.

مقصود از «سبق» آنست که سوارکاران پیمان به بندنا، که هر کدام در مسابقه اسب دوانی زودتر به مقصد تعیین شده رسید مبلغ پول یا هر جنس مورد نظر را بعنوان جایزه دریافت کند و فائده اش اینست که ماهرترین سوارکاران و تند روترین اسبها شناخته میگردند.

منظور از «رمایه» آنست که تیراندازان در یک مسابقه دو نفری یا دسته جمعی شرکت جویند و تیر هر کدام بهترین نقطه تعیین شده اصابت کند جایزه تعیین شده را دریافت کنند تا بر اساس آن ماهرترین تیراندازان معلوم گردد.

و فایده این مسابقه آماده ساختن مردم برای جهاد و مبارزه با دشمنان است.

اصولا مباحثی که در فقه عنوان میگردد بایست به یکی از دلایلهای چهار گانه

ازی در فقه اسلامی

(قران - گفتار و روش رسول اکرم صلی الله علیه وآله و پیشوایان معصوم علیهم السلام - عقل - اجماع -) متکی و مستند باشد تا بصورت يك بحث فقهی مورد بحث قرار گیرد و اساس این بحث علاوه بر قرآن مجید که صریحاً دستور میدهد:

«برای کوبیدن دشمن هر نوع وسیله جنگی را آماده سازید و با وسائل جنگی مجهز و آماده باشید تا دشمنان راه خدا را، «مرعوب خود سازید...» (۱)

و علاوه بر منطق عقل و اجماع کلام رسول خدا (ص) است جائیکه میفرماید:

«فرشتگان الهی از برد و باخت و قمار و شرط بندی، نفرت میکنند و به مرتکبان آن لعنت میفرستند جز در مسابقه «تیراندازی و اسب دوانی...» (۲)

باز در حدیث دیگری اظهار میدارند: «برد و باخت و شرط بندی جز در تیراندازی و اسب دوانی روا جایز نیست» (۳).

پیامبر بزرگوار اسلام در این مورد مانند سایر موارد تشریح و قانگزارای تنه‌به گفته و دستور اکتفا فرموده بلکه شخصاً در میدان مسابقات شرکت کرده و عملاً مشروعبیت این قبیل مسابقات را تجویز و اعلام کرده است و از آن طرف میدانیم که کردار و عمل آن بزرگوار در امور تشریحی مانند گفته‌های او سند و حجت برای مسلمانان است.

◆ در مسابقه تیر اسب سواری:

طبق روایات متعدد پیامبر اکرم (ص) بایکی از یاران خود بنام واسامه بن زید،

-
- ۱ - واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل ترهبون به عدوا لله انفال آیه ۶۰.
 - ۲ - وسائل الشیعة کتاب سبق ورمایه باب ۱ حدیث ۶.
 - ۳ - وسائل الشیعة کتاب سبق ورمایه باب ۲ حدیث ۳۰۲ و ۳۰۱.

در مسابقه اسب دوانی شرکت جست و جایزه مسابقه راسه نخل خرماتمیین فرمود! (۱)

◆ در مسابقه تیراندازی

و در مورد تیراندازی نقل شده است هنگامی که رسول خدا (ص) از کنار دودسته از جهیت انصار عبور میفرمودند که مشغول مسابقه تیراندازی بودند حضرت به جمع آنان پیوست و مشغول تیراندازی گردید و بدینوسیله از مسابقه های اسب دوانی و تیراندازی عملاً تشویق و پشتیبانی کرد. (۲)

◆ اسب و تیر یا توپ و تانک:

اکنون آنچه لازم به بحث و بررسی است این مسئله است که آیا این مسابقه تنها مخصوص اسب دوانی و تیراندازی است؟ یا اینکه شامل تمام ابزار و آلات جنگی روز هم می گردد؟.

در پاسخ این سؤال باید گفت: آنچه از گفته ها و نوشته های دانشمندان استفاده میشود اینست که این مسابقه به منظور تقویت نیروی سلحشوری و آمادگی جنگی مسلمانان تشریح گردیده است و چون اسب و تیر هم در آن روز از وسائل جنگی مدرن آنروز بشمار میرفتند مورد بحث و دستور شرع قرار گرفته اند پس امروز که اسب و تیر از صحنه های جنگی کنار رفته اند باید در نظر گرفت آن احتیاجی که این حکم برای آن تشریح گردیده است و وسائل جنگی روز مشمول این حکم میگردند و از تعریفی که فقها در باره سبق و رمایه انجام داده اند میتوان این موضوع را دریافت نمود، بعنوان نمونه به نقل سخنان دو نفر از فقهای بزرگ اسلامی اکتفاء میکنیم:

۱- شهید ثانی (۹۶۵ - ۹۱۱) در تعریف آن میفرماید: «سبق و رمایه آن

گونه عقد و پیمانی است که برای تمرین و آمادگی جنگی و تقویت بنیه دفاعی مسلمانان تشریح گردیده است...» (۳)

بنابر این تعریف هر آنچه در تقویت نیروی دفاعی مسلمانان مؤثر باشد، می توان

مشمول این حکم دانست.

۱ - وافى ج ۹ ص ۱۴۹.

۲ - کتاب خلاف شیخ طوسی ج ۳ ص ۳۷۳ و چاپ قم و جواهر باب السبق

و الرمایه ص ۶۸۵ چاپ سنگی ۳۰ - مسالك الافهام ج ۲ و شرح لمعة ج ۲ ص ۲۲.

مطالعه این فصل مهم از تعلیمات اسلام ما را به یکی دیگر از شاهکارهای این دین پاک آشنا می‌سازد

۲ - صاحب جواهر در اینباره می‌فرماید: « فائده مسابقه اسب دوانی و تیراندازی، تشویق مردم به آمادگی جنگی و آشنائی بفنون آن میباشد تا هنگام نبرد با دشمنان اسلام آمادگی قبلی داشته باشند و مستند این حکم علاوه بر منطبق عقل و اتفاق عموم مسلمانان خود قرآن مجید است جائیکه میفرماید: « در برابر دشمنان راه خدا هر آنچه از نیرو و وسائل دفاعی امکان دارید تهیه نمائید تا بوسیله آن دشمنان راه خدا را مرعوب سازید...» (۱).

۲ - در آیه‌ای که در مورد برادران یوسف وارد شده است آنجا که میفرماید: « برادران یوسف به پدر گفتند: ما بدنبال مسابقه رفتیم و یوسف را پیش اثاث خود بجای گذاشتیم...» (۲) استفاده میشود که مسابقه (تیراندازی) یکی از احکام ادیان گذشته بوده و اسلام آنرا یک امر مشروع نقل میکند و مسلمانان را از مشروعیت آن آگاه می‌سازد. (بنابر آن اصلی که مشروعیت احکام ادیان گذشته تا ثبوت نسخ، ثابت و پابرجاست (۳)

❖ برخی از شرایط این مسابقه:

۱ - شرکت کنندگان این مسابقه باید بالغ و عاقل و آزاد در تصرف اموال خود باشند مسابقه خواه بصورت دو نفری باشد یا بصورت تیم و دسته جمعی.

۲ - پول یا جنس که بعنوان جایزه پرداخت میگردد باید از نظر مبلغ و سایر

۱ - واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل آیه و انفال.

۲ - آیه ۱۷ سوره یوسف: «اناذهننا نستبق وترکنا یوسف عندمنا عافا کله الذئب».

۳ - جواهر الکلام ص ۸۶ چاپ سنگی.

این حقیقت به تجربه ثابت شده و در روانکاوی نیز به ثبوت رسیده که: **واگنر** در خانواده ای تبعیض و استبداد حکمفرما باشد و اعضای آن از برابری و عدالت محروم گردند؛ افراد محروم چنین خانواده ای در صورتیکه نتوانند از طریق عادی و طبیعی حقوق از دست رفته خود را باز یابند، عکس عملهای گوناگونی نشان خواهند داد. **یایک** حالت افسردگی و بی-علاقگی از زندگی و وازدگی از دنیا در آنها پدید خواهد آمد، در نتیجه محرومیت خود را از راه فرورفتن در خود (درونگرانی) و نساچیز شمردن مظاهر زندگی جبران خواهند کرد، **یاب** به شکل اعمال انتقامی حاد از قبیل: شکستن ظروف و درو پنجره منزل؛ داد و بیداد کردن، عصبان و نافرمانی نمودن و... ابراز مخالفت خواهند نمود.

اجتماع نیز چنین است

هر گاه در جامعه ای تبعیض و بیدادگری حکمفرما باشد، افراد محروم آن اجتماع، گرفتار عقده‌های روانی شده و آن عقده‌ها گاهی به شکل وازدگی از زندگی،

قیام‌های ضد طبقاتی

در ایران

زین العابدین قزوینی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

چرا و چگونه

کشور باستانی ما

برای

پذیرش اسلام

آماده شد؟

عزالت گزینی، ریاضت کشی، صوفیگری؛ درویشی، هیپیگری و.... تجلی میکند و گاهی به شکل اعمال انتقامی حاد درمیآید. گرایش عجیب مردم در حکو- منهای بنی امیه و بنی عباس و زمانهای بعد به ریاضت و تصوف، و همچنین انقلابهای خونین ابو مسلم و کشت و کشتار بیرحمانه بنی امیه به دست عبدالله بن علی در شام و حوادمی که در انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب سوسیالیستی شوروی و چین و... صورت گرفته و نیز گرایش نسل سرگردان کنونی به هیپی گری و پناه بردن به الکل و مواد مخدر، و عصبان و سرگردانی و پیدایش مکتبهای انحرافی وید آموزشی از قبیل: اگرستانسیالیسم و... در عصر ما نشانه تبعیض و نابرابری و بیداری در این عصرها بوده است.

قیامهای مانی و مزدک

نظام منور طبقاتی که در عصر ساسانیان حکمفرما بود، چنان جان توده محروم را به لب آورده بود که منتظر آن بودند: «دستی از غیب برون آید و کاری به کند». سرانجام قیامهای « سنت

شکنا» مانی و مزدک پدید آمد و توده محروم را به خود جذب نمود.

«مانی» در سال ۲۱۶ میلادی در یکی از دهات بابل (۱) به دنیا آمد و در سن ۲۶ سالگی در عهد سلطنت شاپور اول آئین خود را که معجونی از بودائی و زردشتی و صابئی و مسیحیت است اعلام نمود.

برجستگی آئین او دعوت به زهد و ریاضت و ترک لذت مادی و اعتقاد به تناسخ و مبارزه با تبعیض و نابرابری بود بدیهی است ملت‌های استعمارزده از راه «درونگرائی» و ریاضت، و به امید آنکه روحشان چند صباح دیگر به همین دنیا مادر اجسام موجوداتی عالیتر حلول خواهد کرد، خود را راضی و خشنود ساخته رنج ناکامی و محرومیت اجتماعی را بر خود هموار میسازند. این طرز تفکر عکس العملی بود

که توده محروم دوره ساسانی در برابر تبعیض و نابرابریها نشان میدادند و از وضع موجود، اظهار (۱) بابل یکی از شهرهای بین النهرین بوده است.

ناراضائی میکردند.

گرچه شاپور اول به تحریک روحانیان زردشتی و یهودی که مانی به خاطر تبعیض و نابرابری آئین یهود با آن مخالفت میکرد در سال ۲۷۶ میلادی به وضع فجیعی او را کشت و پوست بدنش را از کاه پر کرده و به دروازه شهر مدائن آویخت اما آئین او سالها در ممالک خاور میانه و آسیای و سطلی و چین غربی و ترکستان شمالی و ایران و بین النهرین و آسیای صغیر و شام و روم و اروپا به صورت اشکال مختلف ادامه داشته است (۱).

پنجاه سال پس از قتل «مانی» شخصی به نام «زردشت» فرزند «چورکان» که می گویند از اهالی فسای شیراز بوده آئین جدیدی به نام «درست دینان» به وجود آورد که اصول آن مبارزه با نظام منفور طبقاتی بود ولی نتوانست جلوه چشمگیری کند.

در اواخر قرن پنجم میلادی، شخصی بنام «مزدک» فرزند «بامداد» که از پیروان آئین جدید «درست

(۱) نه گفتار در تاریخ ادیان ج ۲ ص ۱۹۴.

دنیان» بود، از قوانین ظالمانه ایران که پاسدار نظام منفور طبقاتی بود و کشور ایران را به بهشت هزار فامیل و جهنم هولناک توده زحمتکش تبدیل کرده بود، انتقاد سختی نمود و آئین خود را آشکار کرد.

او علاج همه بدبختیهای اجتماعی را در برقراری عدالت و مساوات میدانست و معتقد بود عامل مهم تبعیض و نابرابری مال و زن است و باید تمام مردم در برهمندی از آنها یکسان باشند، (و حتی در این قسمت راه افراط را پیمود).

از آنجا که توده زحمتکش جانان از وضع نابسامان موجود به لب آمده بود این ندارانسیم بهشتی انگاشتند، به آن لیبک گفته به کیش مزدک گرویدند و داخل خانه نجبا و اشراف ریختند و دست به غارت اموال و تصرف زنان و حرمسراهاشان زدند و پیش آمد آنچه نباید پیش آید! (۱).

«کریستن سن» دانشمند معروف ایران شناس در فصل هفتم کتابش درباره اصل و انگیزه قیام مزدک چنین مینویسد: «... نزد این طائفه (مزدکیها) چنانکه نزد مانویها اصل

(۱) نه گفتار در تاریخ ادیان ص ۲۰۰ - ملل و نحل شهرستانی ص ۱۹۵.

آنست، که انسان علاقه خود را از مادیات کم کند و از آنچه این علاقه را مستحکم تر میسازد اجتناب ورزد. و از این رو خوردن گوشت حیوانات نزد مزدکیها ممنوع بود و درباره غذا همواره تابع قواعد معینی بودند و ریاضتهایی میکشیدند. منع خوردن گوشت حیوانی سبب دیگری هم داشت، برای خوردن حیوان، کشتن حیوان لازم بود و ریختن خون نتیجه اش منع ارواح از حصول نجات میشد!

«شهرستانی» نقل میکند که: «مزدک امر به قتل نفوس میداد تا آنان را از اختلاط با ظلمات نجات به بخشد» ممکن است مراد از این قتل، کشتن خواهشها و شهوتها باشد که سدره نجاتند...

به عقیده او چون علت اصلی کینه و ناسازگاری؛ نابرابری مردمان است، پس باید ناچار عدم مساوات را از میان برداشت تا کینه و نفاق نیز از جهان رخت برینند.

در جامعه مانوی «برگزیدگان» بایستی در تجرد بمانند و بیش از غذای یکروز و جامه یکسال چیزی نداشته باشند.

از آنجا که نزد مزدکیهانیز

همین میل به زهد و ترک لذات موجود بوده میتوان حدس زد که طبقه عالی مزدکیان هم قواعدی شبیه برگزیدگان مانوی داشته اند، ولی پیشوایان مزدکیه دریافته اند که مردمان عادی نمیتوانند از میل و رغبت به لذات و تمتعات مادی از قبیل داشتن ثروت و زنان و یادست یافتن زن مخصوصی که مورد علاقه است؛ رهایی یابند، مگر اینکه بتوانند این امیال خود را به آزادی و بیلامانع افقاع کنند.

پس این قبیل افکار را مبنای عقائد و نظریات خود قرار دادند و گفتند که: خداوند کلیه وسائل معیشت را در روی زمین در دسترس مردمان قرار داده است تا افراد بشر آنرا به تساوی بین خود قسمت کنند، به قسمی که کسی بیش از دیگر هموعان خود چیزی نداشته باشد!

نابرابری و عدم مساوات درد دنیا به جبر و قهر از آن به وجود آمده است که هر کس میخواسته تمایلات و رغبتهای خود را از کیسه برادر خود اقتاع کند، اما در حقیقت هیچکس حق داشتن خواسته و مال و زن، بیش از سایر هموعان خود ندارد، پس باید از توانگران گرفت و به تهی دستان داد، تا به این وسیله مساوات دوباره در این جهان

برقرار شود.

زن و خواسته باید مانند آب و آتش و مراتع در دسترس همگان «بالاشعراک» قرار گیرد! این عمل خیریه است که خداوند فرموده و نزد او اجر و پاداش عظیم دارد و گذشته از تمام اینها دستگیری مردمان از یکدیگر عملی است قابل توجه و باعث خوشنودی خداوند! (۱)

البته این طرز تفکر افراطی و نادرست عکس العملی بود در برابر آن تبعیضها و تبعیضها که در عصر ساسانی رواج داشته است که یکمده عزیزان بلاجهت و نور چشمها و هزار فامیل از همه مواهب زندگی بهره مند بودند ولی اکثریت جمعیت از سوازم اولیه زندگی محروم بودند، خسرو پرویز حق داشت دوازده هزار زن و کنیز و تنها ۱۵۰۰ میلیون متقال طلا داشته باشد اما دیگران باید به زحمت شکم خود را سیر کرده و قادر به ازدواج و اداره يك زن هم نباشند!!

بدیهی است آن نظام منفور این عکس العمل حاد را بدنبال

(۱) ایران در زمان ساسانیان ص ۳۶۷

خواهد داشت؛ در حقیقت نظام غلط کمونیستی و اشتراکی زائیده سرمایه داری غلط و گشادبازیهائی است که کاپیتالیسم به وجود میآورد.

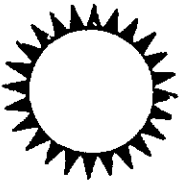
یکی از نویسندگان معروف درباره قیامهای سنت شکنانه مانی و مزدک که عکس العمل نظام غلط طبقاتی دوره ساسانی بوده چنین مینویسد: «... امتیاز طبقاتی و محروم بودن عده کثیری از مردم ایران از حق مالکیت، ناچار اوضاع خاصی پیش آورده بود و به همین جهت جامعه ایرانی در دوره ساسانی هرگز متحد و متفق الکلمه نبوده توده های عظیم از مردم همیشه ناراضی و نگران و محروم زیسته اند، اینست که دو انقلاب که پایه هردو بر این اوضاع گذاشته بود و هر دو برای این بود که مردم رابه حق مشروع خداداد خود برسانند در این دوره روی داده است:

نخست در سال ۱۴۰ میلادی در روز تاجگذاری شاپور اول یعنی چهارده سال پس از تأسیس این سلسله نهادن این اساس «مانی» دین خود را که پناهگاهی برای این گروه محروم بوده است، اعلان کرد و پیش برد.

تقریباً پنجاه سال پس از این

واقعه «زرادشت» نام از فارس اصول دیگری که معلوم نیست تا چه اندازه اشتراکی بوده است اعلان کرد و چون وی کاری از پیش نبرد و دوست سال پس از آن بار دیگر «مزدک» پسر «بامداد» همان اصول را به میان آورد.

سرانجام می بایست اسلام که در آن زمان مسلکی آزادمنش و پیشرو و خواستار برابری بود، این اوضاع را در هم نوردد و محرومان و ناکامان اجتماع را به حق خود برساند» (۱). در شماره آینده تحت عنوان «اسلام، حماسه آزادی و برابری توده ها» بحث خواهیم کرد.

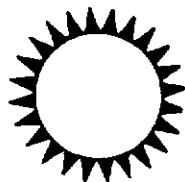
(۱) تاریخ اجتماعی ایران ج ۳

ص ۲۶ - ۲۷

شماره ۹ - سال ۱۳۴۷

سرچشمه فساد!

سرچشمه هرفساد از نادانی است
هرکس که در آن غوطه ورافند فانی است
برپاست همیشه کاخ دانش بجهان
همواره بنای جهل راویرانی است

افسوس!...

افسوس که « افسوس » شده پیشه‌ما
این تیشه جهل بر کند ریشه ما!
سارشته کار را بحسرت دادیم
چون شبیشه وسنگ گشته ، « اندیشه » ما

درد تنبلی

هر چند که بخت خفته بیدار شود
اقبال رفیق و معدم و یار شود
آنکس که بدرد تنبلی تن درد داد
بی بهره بود مگر که هشیار شود

چه غم داریم؟

خسته‌جانان اگر جان شد چه غم؟
مرگشان دارو دردمان شد چه غم؟
خانه ما در جهان آباد باد
خانه‌ها از بیخ ویران شد چه غم؟

مشخصات آن معین باشد.

۳ - جائزه گاهی از طرف شرکت کنندگان و گاهی از شخص ثالث و گاهی از طرف بیت‌المال که برای مصالح عمومی است پرداخت میگردد!

۴ - در اسب دوانی باید مبدء و منتهای میدان مسابقه دقیقاً تعیین شود تا بتوان داوری دقیق و عادلانه میان شرکت کنندگان مسابقه انجام داد و در تیراندازی باید تعداد و مشخصات تیرها روشن باشد.

۵ - شخصی که متخصص و آگاه در فن مسابقه باشد در مسابقه داوری و قضاوت رابعده بگیرد.

فقها و مجتهدین عالیقدر در شرائط و احکام مسابقه و همچنین در مشخصات اسبها و تیرها بجنهای مشروح و مستدلی انجام داده اند که طالبین تفصیل باید به کتابهای فقه استدلالی مراجعه فرمایند.

مشابه
اسب دوانی